

Genetsko programiranje

Marko Đurasević

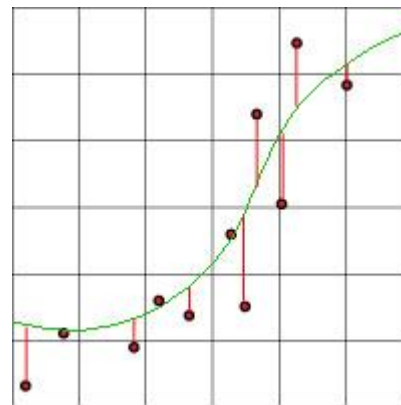
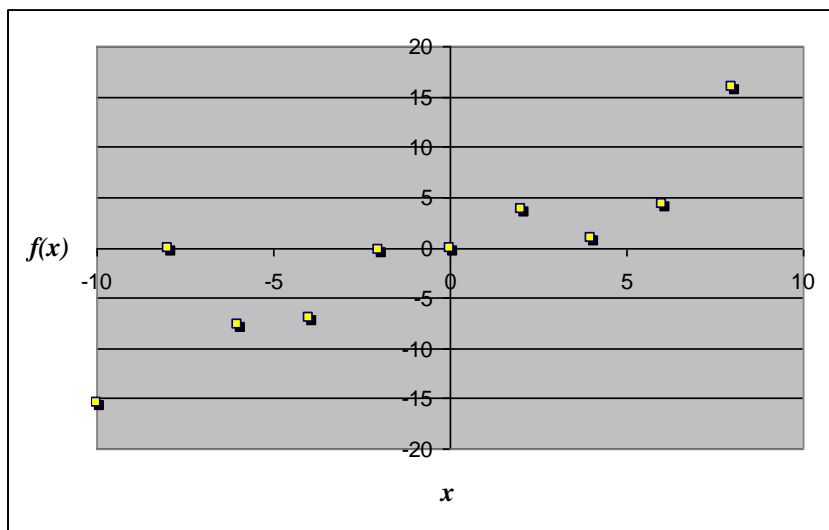
marko.durasevic@fer.hr

Motivacija

- Problem pronalaženja odgovarajućih koeficijenata (regresija):
 - $a * x_1^2 * \sin(b * x_2) + \ln(c * x_1 + d * x_2)$
- Što ako oblik funkcije nije poznat?
 - Simbolička regresija – tražimo oblik funkcije

Motivacija - simbolička regresija

- zadatak: otkriti *simbolički* oblik modela
 - nemamo pretpostavki (predznanja) o nepoznatoj funkciji

Motivacija

- Problemi klasifikacije – izrada klasifikatora
- Izrada upravljača (programa)
- Pravila za trgovinu dionicama (kriptovalutama)

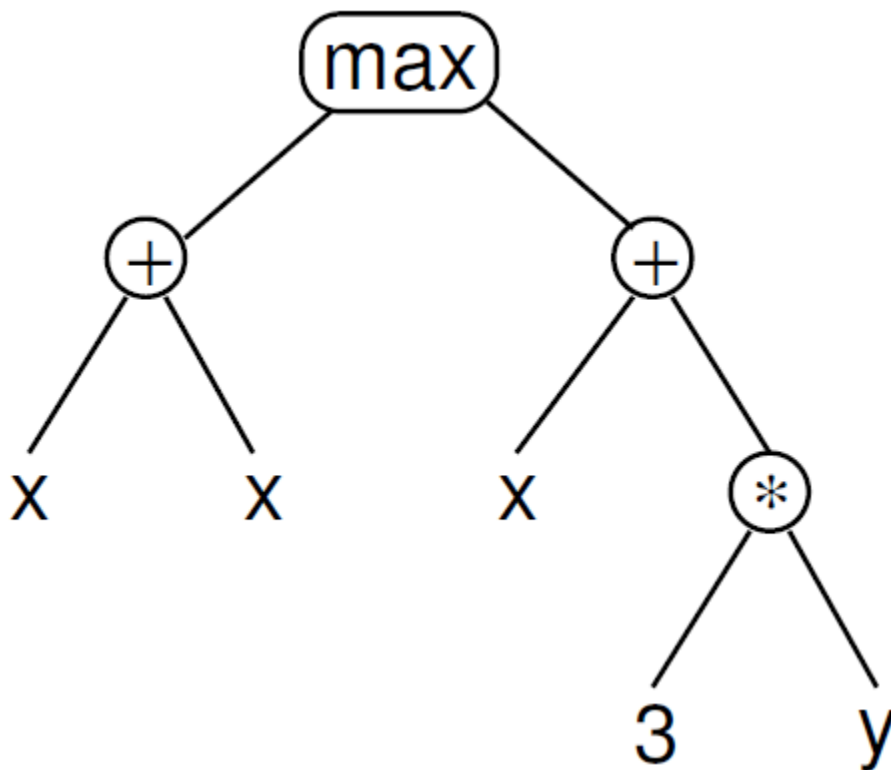
Osnove genetskog programiranja

Genetsko programiranje

- Genetski algoritam s drugačijim prikazom rješenja
- Jedinke predstavljaju matematičke izraze ili programe
 - Najčešće zapisane u obliku stabla
- Prilagođeni operatori mutacije i križanja
- Parametri: veličina populacije, vjerojatnost operatora, kriterij zaustavljanja...

Prikaz rješenja

$$\max(x + x, x + 3 * y)$$

Prikaz rješenja

- Odabrati skup primitiva (operatora i operandi)
- Operatori (unutarnji čvorovi)
 - Aritmetički (+, -, *, /, sin, cos, log, exp, pow, sqrt), logički (AND, OR, NOT), uvjetni (IF, IFGTE), petlje
- Operandi (terminali ili vanjski čvorovi)
 - Ulazne varijable (x, y), konstante (0, 1, 3.14), funkcije bez argumenata (rand)

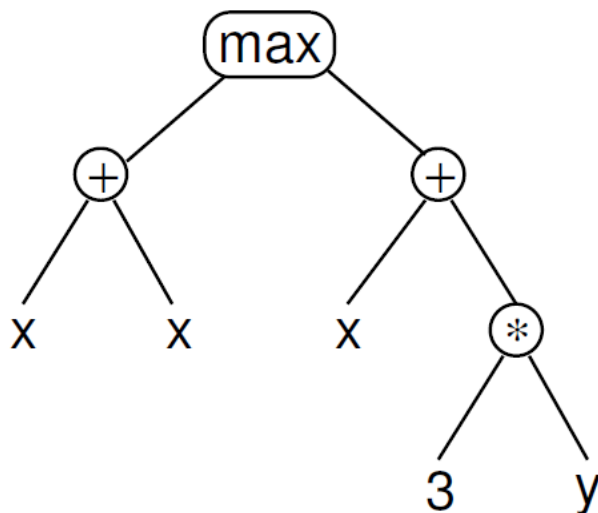
Prikaz rješenja

- Potrebna svojstva skupa primitiva:
 - Potpunost (*sufficiency*) – skupom moguće riješiti problem
 - Zatvorenost (*closure*) – definirane sve kombinacije operacija-operand
- Ograničiti veličinu rješenja:
 - Maksimalna dubina stabla
 - Maksimalni broj čvorova u stablu

Interpretacija rješenja

- Ovisno o vrsti problema, stablo se može interpretirati na različite načine

Simbolička regresija - računanje izlaza za pojedine vrijednosti ulaznih varijabli

Upravljanje agentom - prolazak kroz stablo i izvođenje čvorova redom

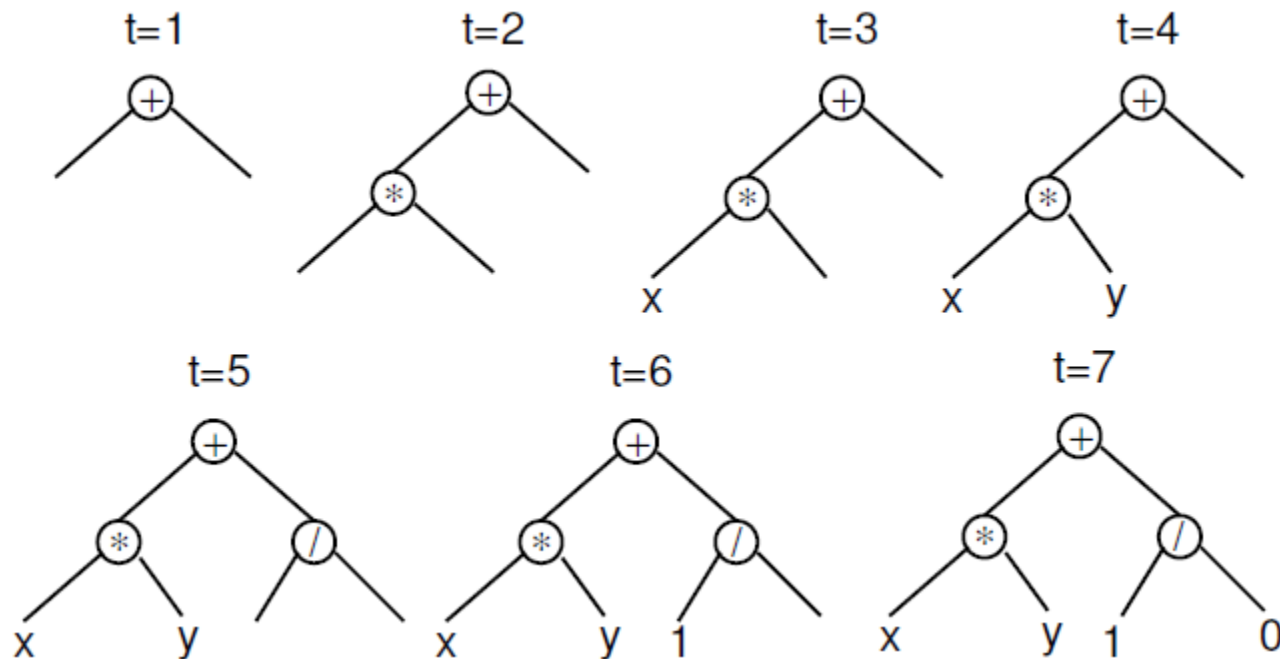

Inicijalizacija početne populacije

- Obično se zada maksimalna početna dubina
- Metode izgradnje jedinki:
 - *Full* – sva stabla su potpuna s maksimalnom dubinom
 - *Grow* – ne moraju svi terminali biti na maksimalnoj dubini
 - *Ramped half-and-half* – najčešće korišten
 - 50% full, 50% grow uz različite maksimalne dubine

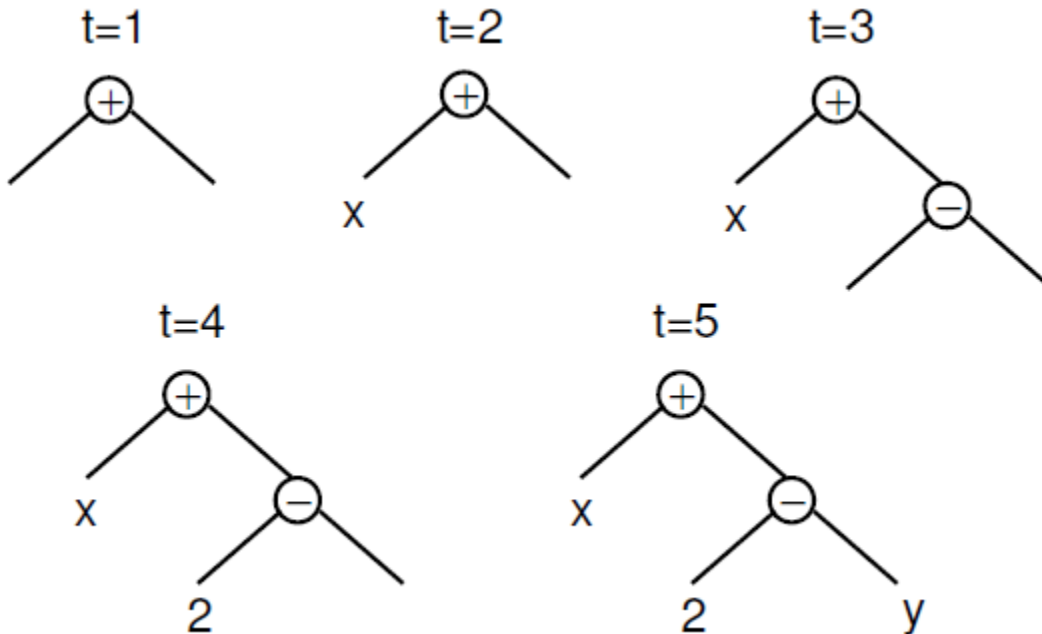
Inicijalizacija početne populacije

- Full metoda – stablo maksimalne dubine 2

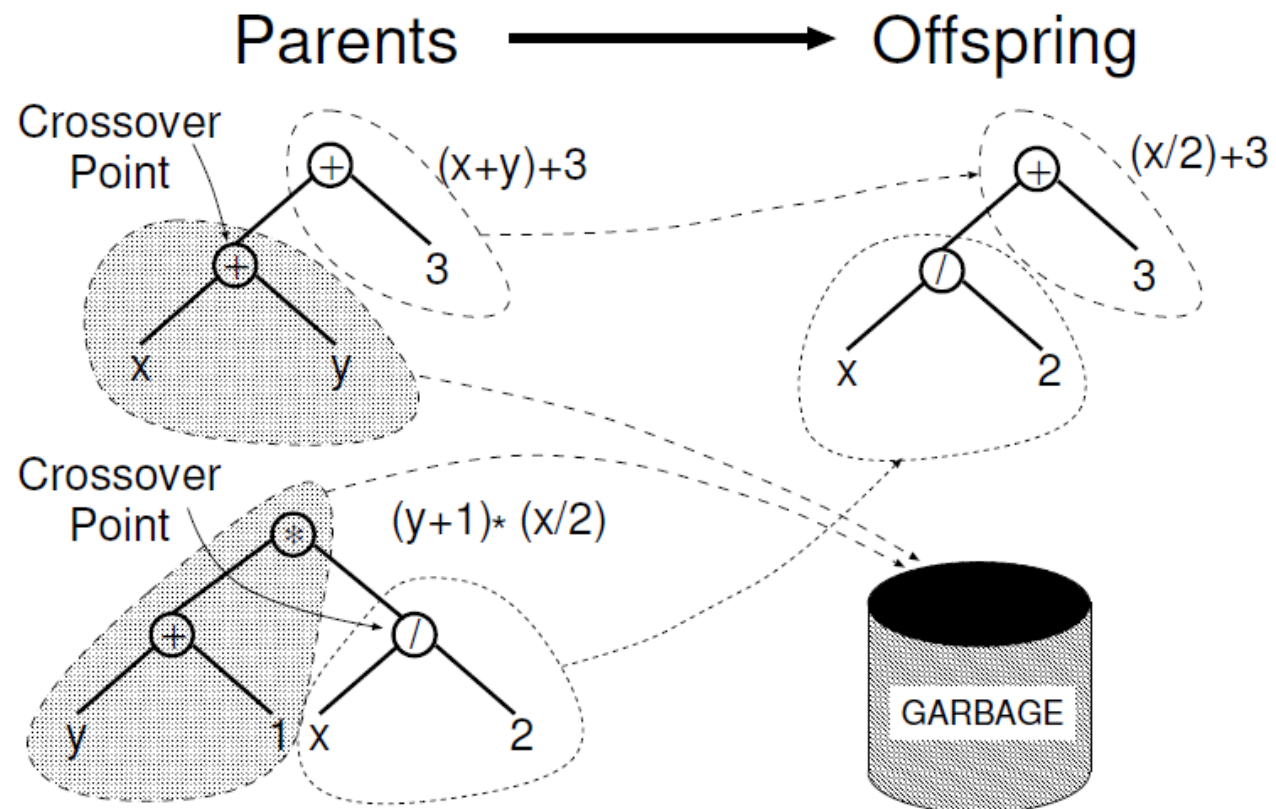
Inicijalizacija početne populacije

- Grow metoda – stablo maksimalne dubine 2

Križanje

- Subtree crossover

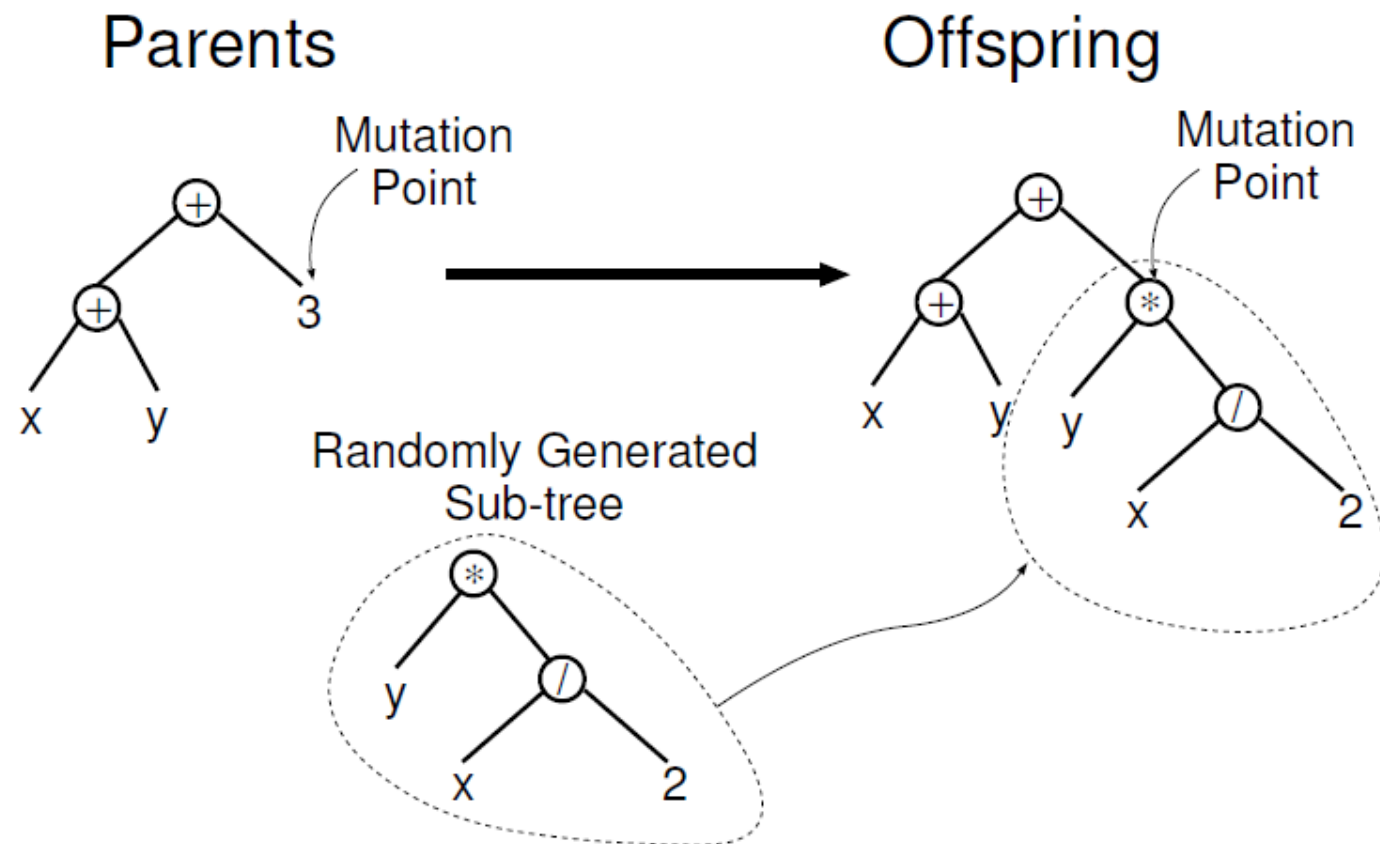

Križanje

- One-point crossover
- Uniform crossover
- Context-preserving crossover
- Size-fair crossover

Mutacija

- Subtree mutation

Mutacija

- Subtree mutation
- Size-fair subtree mutation
- Node replacement mutation
- Hoist mutation
- Shrink mutation
- Permutation mutation
- Mutating constants at random
- Mutating constants systematically

Napredni koncepti

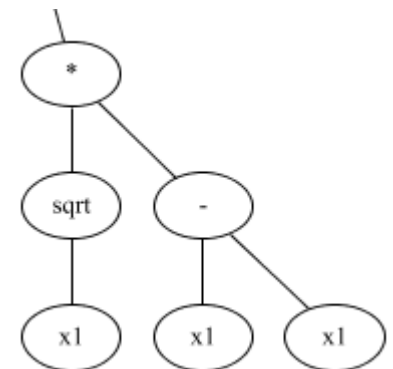
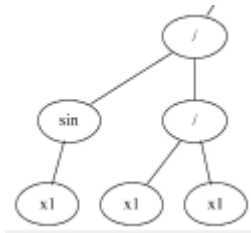
Bloat

- povećanje stabala tijekom evolucije
- ponašanje za gotovo svaki problem
- puno filozofije o
 - uzrocima (fitness, introni, broj ispitnih primjera...)
 - mjerama (parsimony pressure – više cijenimo manje jedinke)
 - izbjegavanju (posebni operatori, prilagođena selekcija, višekriterijska optimizacija)
- pitanje: koja je veza veličine stabla i sposobnosti generalizacije? (*Occam's razor*)

Bloat

Bloat

- Metode sprječavanja ili popravljavanja:
 - *Parsimony pressure*
 - Mnogokriterijska optimizacija – jedan kriterij veličina stabla
 - Posebni operatori križanja i mutacije
 - Editing – uklanjanje nebitnih dijelova u stablu

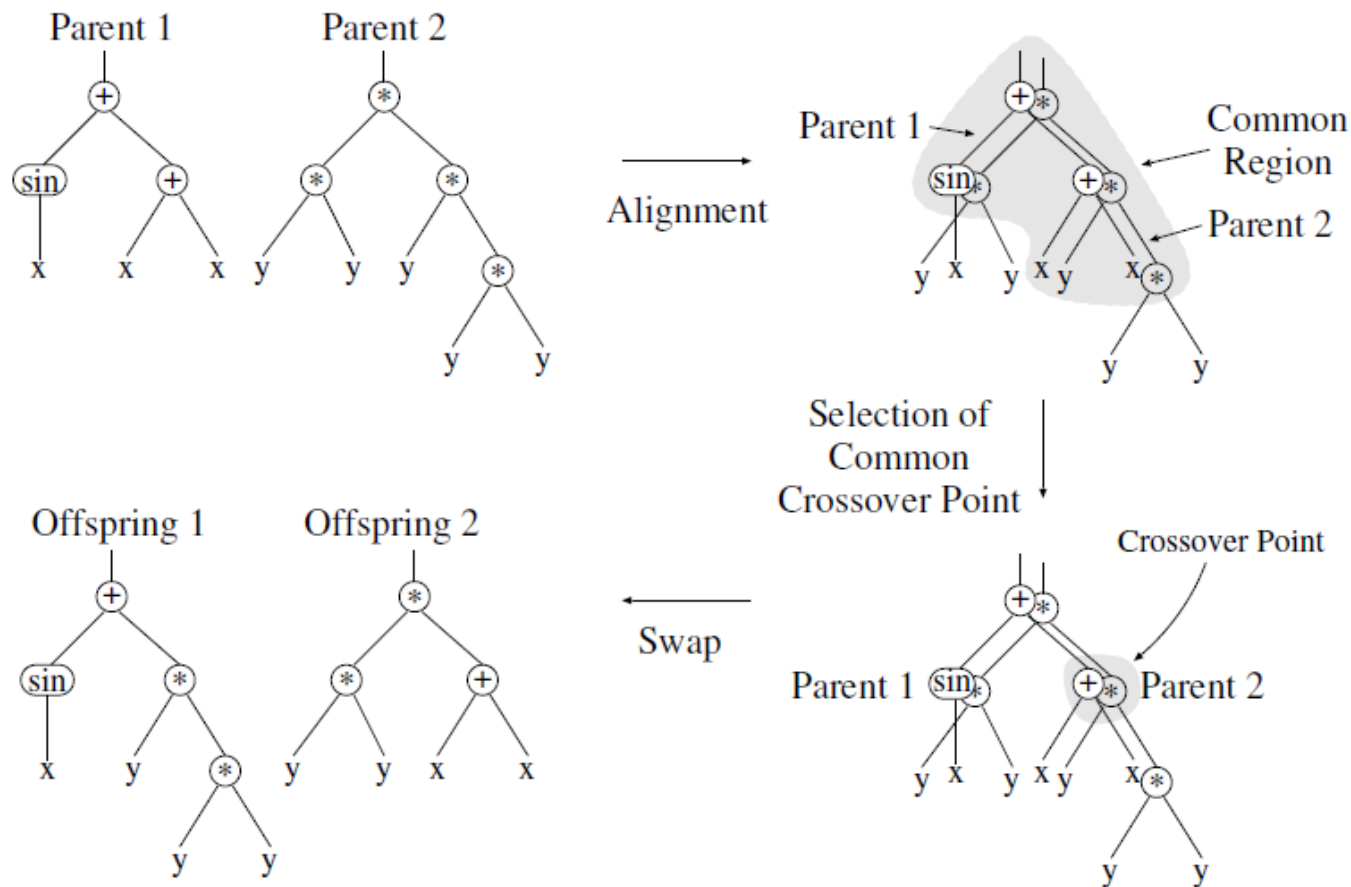
Ephemereal random constants

- Tražimo $f(x) = 0.5 * x^2 + 1.3$
- Slučajna početna vrijednost (prilikom inicijalizacije populacije ili prilikom mutacije)
- Kasnije nepromjenjive, osim za prilagođenu mutaciju (npr. Gaussova)
- Korisno u simboličkoj regresiji!

Linearno skaliranje

- Problem u simboličkoj regresiji: funkcija ima dobar oblik, ali je pomaknuta u odnosu na podatke
- Tražimo $f(x) = 0.5 * x^2 + 1.3$
- Teško pogoditi konstante
- pojednostavimo kao: $f'(x) = a * f(x) + b$
- konstante **a** i **b** tražimo minimizacijom srednje kvadratne pogreške (izvan GP-a)
 - tada GP treba samo skužiti (x^2)

Homologna križanja

Tipovi u GP-u

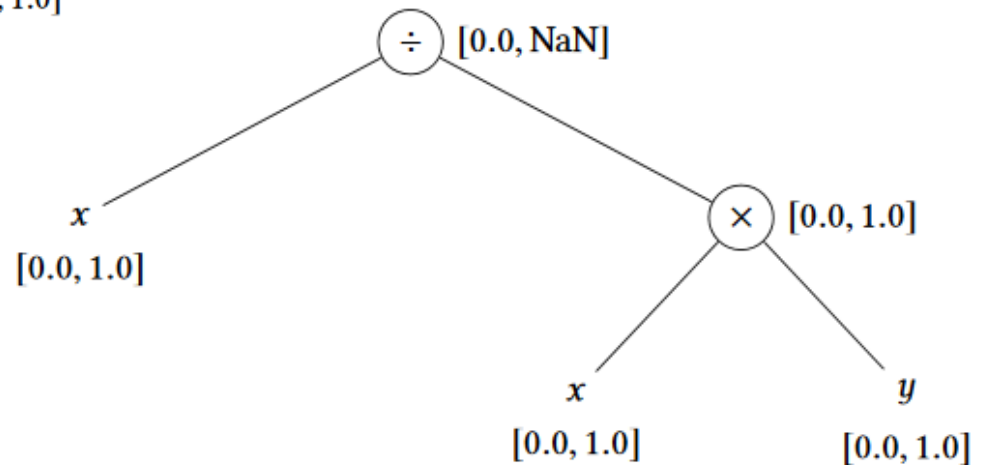
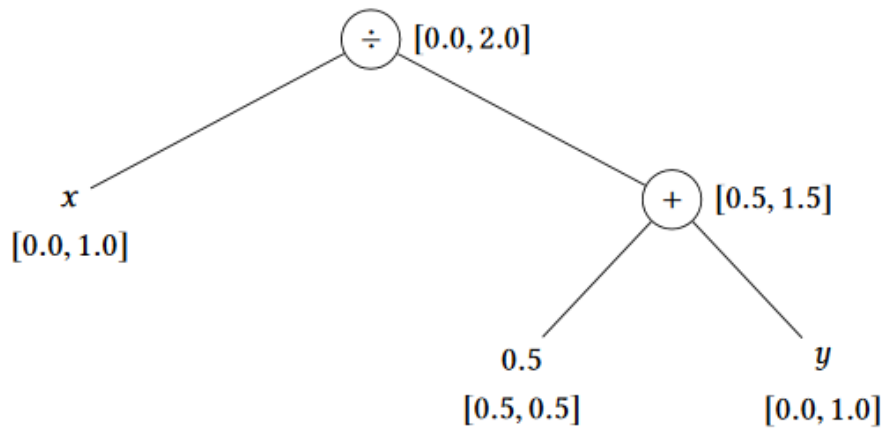
STGP: Strongly typed GP

- podijeliti terminale i funkcije po tipu (double, int, bool, vektor, matrica...)
- dozvoliti samo sintaksno ispravne programe!
- većina GP aplikacija ipak 'typeless'
- srodna ideja: semantička (a ne sintaksna) ispravnost!
- DAGP: *dimensionally aware GP*
 - npr: ako je t vrijeme, ne zbrajati t i t^2 !
 - studentski rad: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=408164>

Intervalna aritmetika

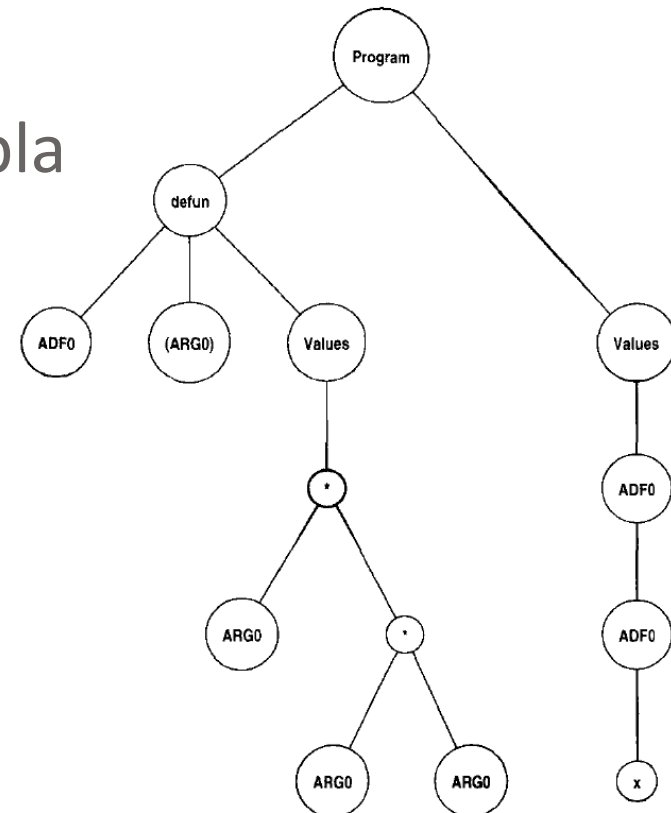
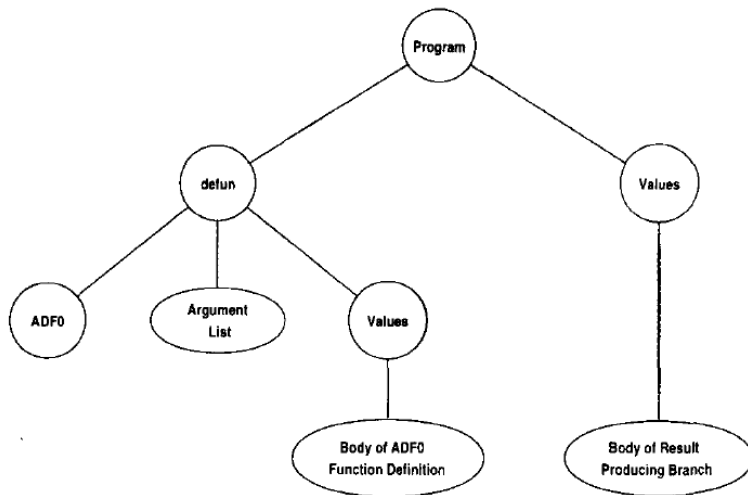
- uobičajeno: 'zaštićeno' dijeljenje ($x \% y$)
 - $\text{division} = \text{fabs}(\text{second}) > \text{MIN} ? \text{first} / \text{second} : 1.;$
 - $\text{division} = \text{fabs}(\text{second}) > \text{MIN} ? \text{first} / \text{second} : \text{first};$
- bolje: provjera mogućeg raspona vrijednosti svakog čvora (podstabla)
 - samo za simboličku regresiju
 - potrebno poznavati skup ispitnih primjera
 - podstabla nedefinirane vrijednosti se ne evaluiraju

Intervalna aritmetika

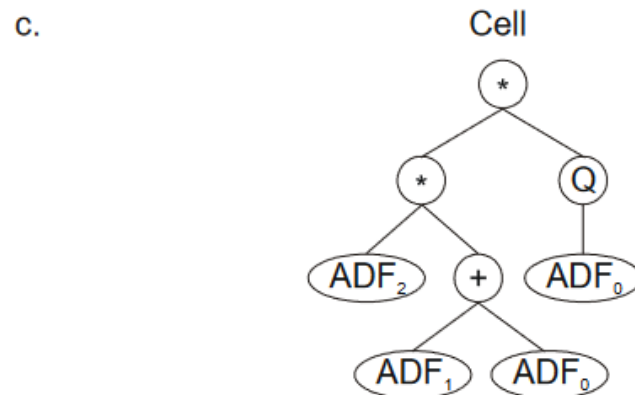
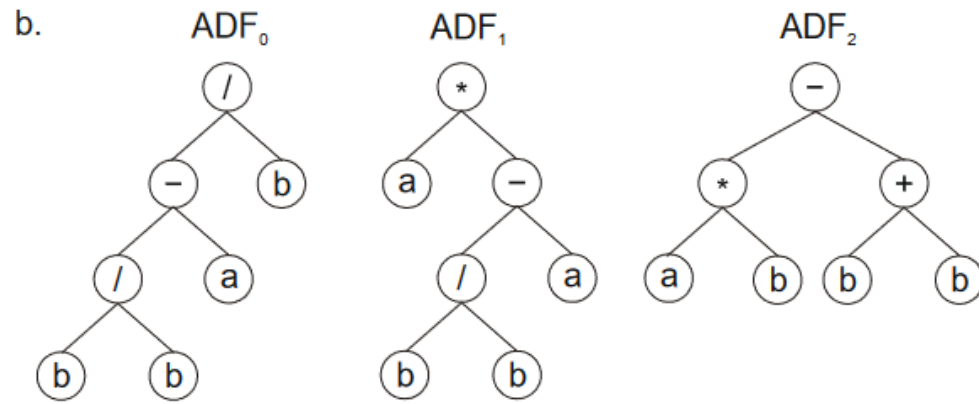

Automatski definirane funkcije

- Potprogrami implementirani kao dodatna stabla
- Posebni skup čvorova
- Poziva se kao funkcija glavnog stabla

Automatski definirane funkcije

Prikazi u genetskom programiranju

Drugi oblici prikaza rješenja

- CGP – Cartesian GP
 - studentski rad: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=519001>
- GEP – gene expression programming
 - niz znakova
 - glava niza: funkcije i terminali (zadajemo duljinu)
 - rep niza: do maksimalne duljine (ovisno o broju i n-arnosti funkcija)
 - križanje, mutacija, *transpozicija*
 - studentski rad: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=518985>
- grammatical evolution

CGP

- Čvorovi raspoređeni rešetku dimenzija $n \times m$ (proizvoljan broj stupaca i redaka)
- Može biti više izlaza
- Čvorovi međusobno povezani
- Neki čvorovi se ne moraju uzimati u obzir pri računanju izlaza
- Rješenje zapisano kao niz cijelih brojeva
 - Brojevi određuju ulaze u pojedini čvor i operaciju koju čvor predstavlja

CGP

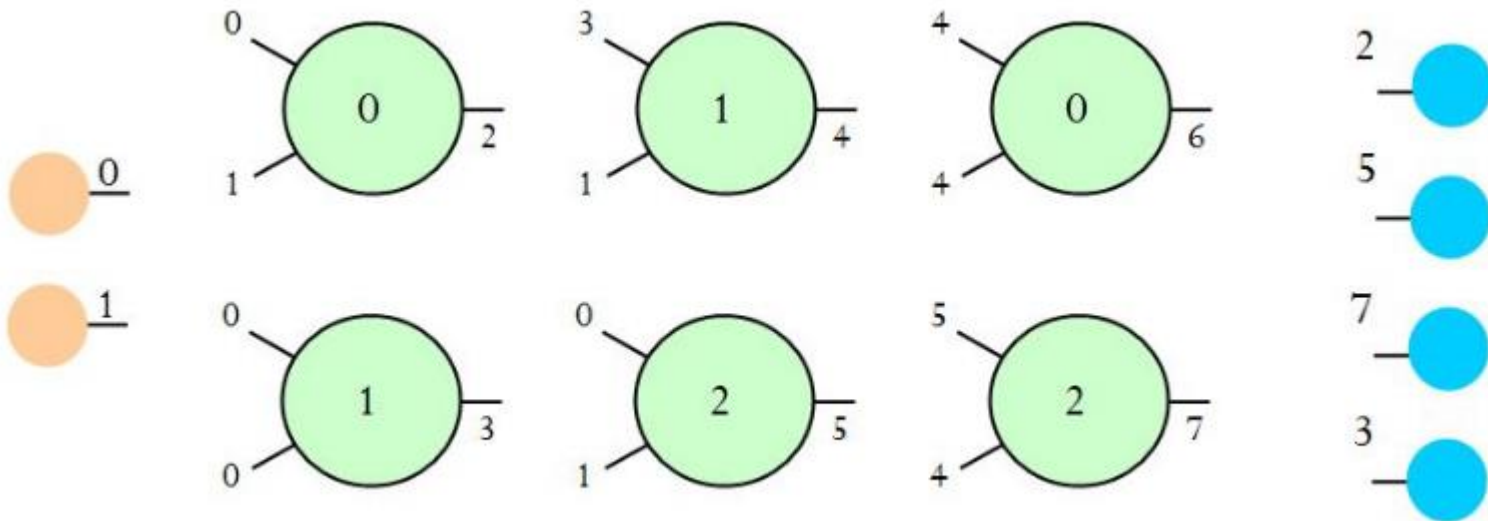
Genotip

0 0 1 1 0 0 1 3 1 2 0 1 0 4 4 2 5 4

2 5 7 3

Indeks	Operator
0	+
1	-
2	*

Fenotip

CGP

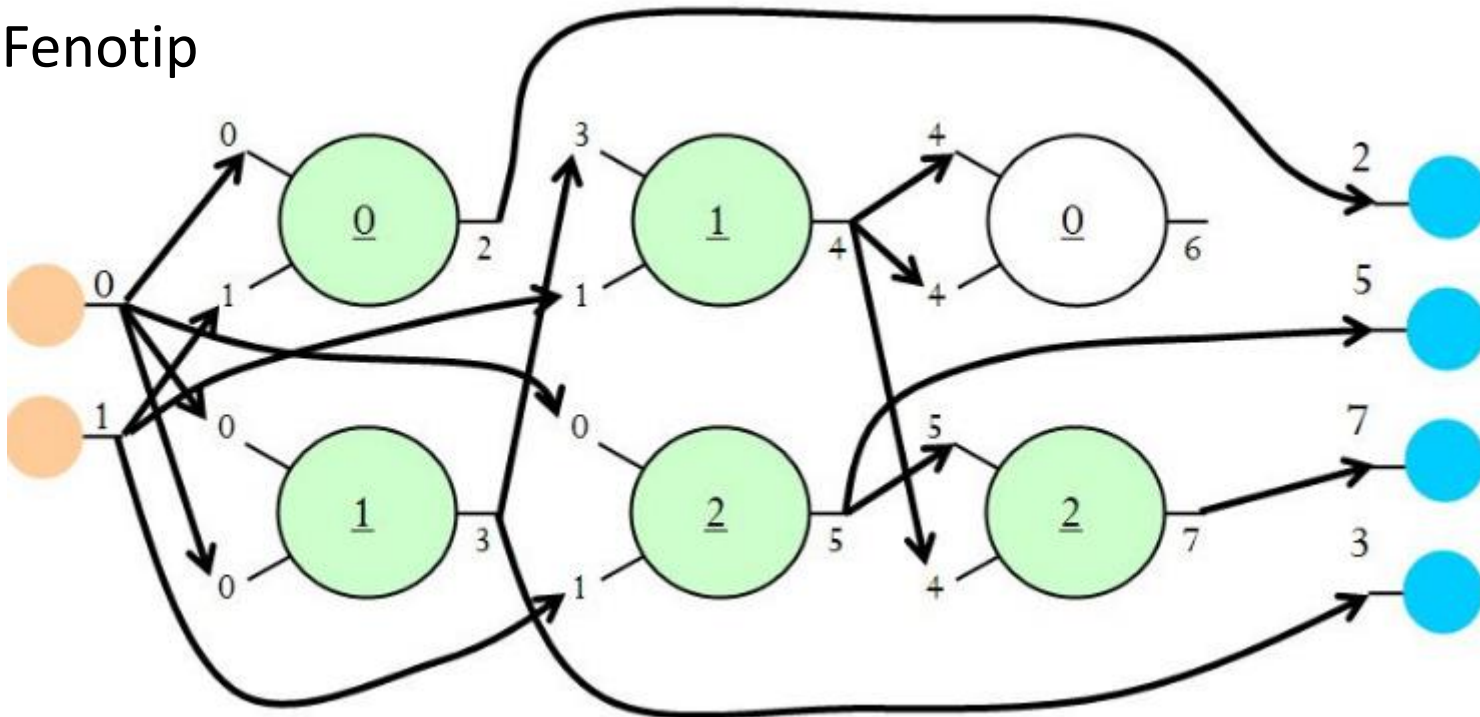
Genotip

0 0 1 1 0 0 1 3 1 2 0 1 0 4 4 2 5 4

Indeks	Operator
0	+
1	-
2	*

2 5 7 3

Fenotip

CGP - operatori

- Mutacija simbola
- Križanje
 - Jednom točkom prekida
 - Često se uopće ne koristi
- Koriste se male populacije i $1+\lambda$

CGP – primjena

- Razvoj sklopova
- Evolucija neuronskih mreža
- Sve što se je rješavalo GP-om

GEP

- Čvorovi zapisani u obliku niza
- Niz se sastoji od više dijelova koje zovemo geni
- Svaki gen se sastoji od glave i repa
 - U glavi se nalaze bilo koji čvorovi
 - U repu se nalaze samo terminalni čvorovi
- Iz niza se gradi stablo koje predstavlja izraz

GEP

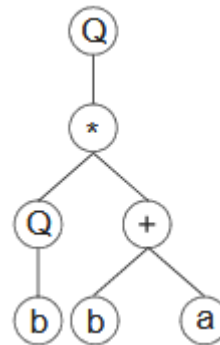
- Veličinu glave definira korisnik: h
- Veličina repa računa se kao: $t=h*(n-1)+1$
 - n maksimalni broj argumenata svih funkcijskih čvorova
- Osigurano da se ne može izgraditi neispravan izraz

GEP

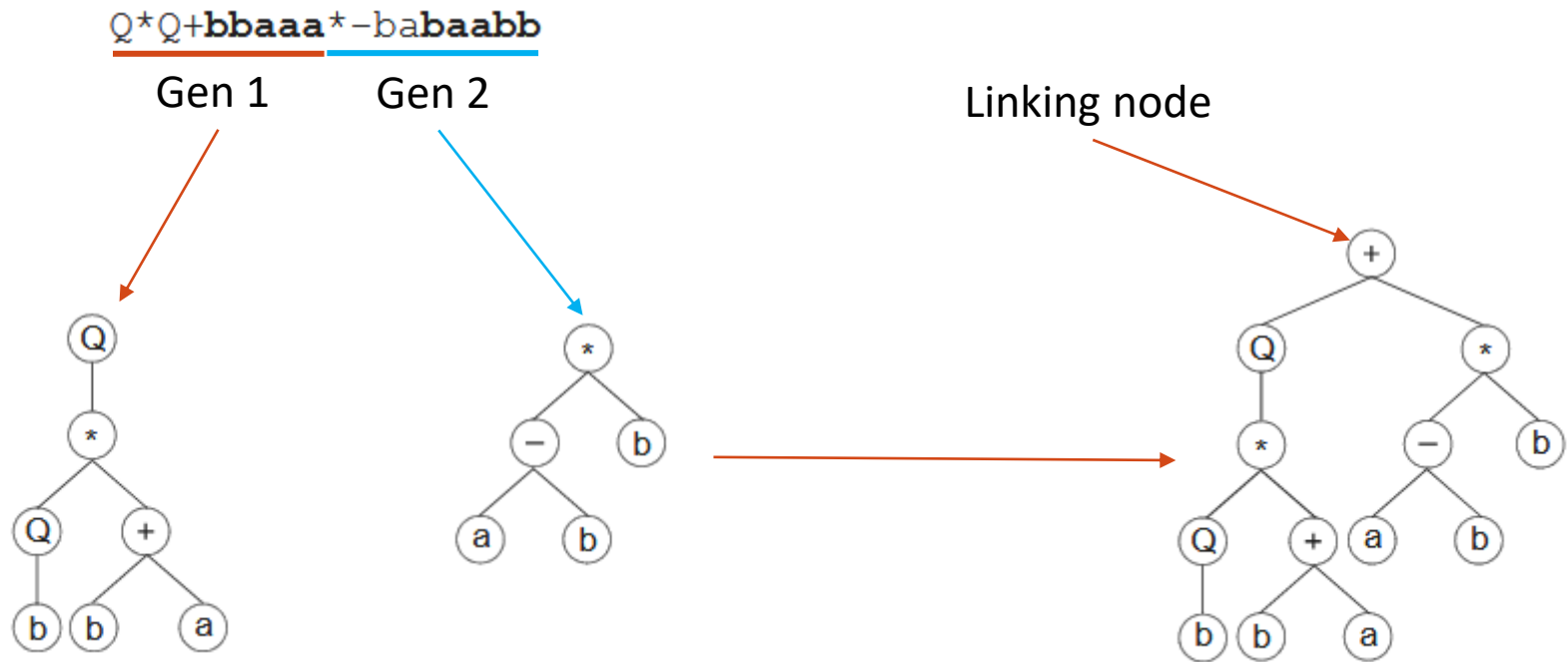
Q*Q+bbaaa

Glava gena

Rep gena

GEP

GEP - operatori

- Mutacija – promjena jednog ili više elemenata u nizu
- Križanje:
 - Jednom točkom prekida
 - Dvije točke prekida
 - Križanje gena
- Transpozicija
 - IS
 - RIS
 - Genska transpozicija

GEP - transpozicije

- RIS

Prije transpozicije

+ - pt w MR age w | * PAT w w dd SL pt | w + / pt SL dd age
 gen 1 gen 2 gen 3

Nakon transpozicije

+ - pt w MR age w | * PAT w w dd SL pt | - pt w pt SL dd age
 gen 1 gen 2 gen 3

GEP - transpozicije

- Transpozicija gena

Prije transpozicije

+ - pt w MR age w | * PAT w w dd SL pt | w + / pt SL dd age

gen 1 gen 2 gen 3

Nakon transpozicije

w + / pt SL dd age | + - pt w MR age w | * PAT w w dd SL pt
gen 1 gen 2 gen 3

Grammatical evolution

- Gramatika koja definira program ili izraz koji se treba generirati
 - Završni i nezavršni znakovi, produkcijska pravila, početni nezavršni znak
- Prikaz u obliku niza cijelih brojeva
 - Brojevi definiraju koja se produkcijska pravila koriste

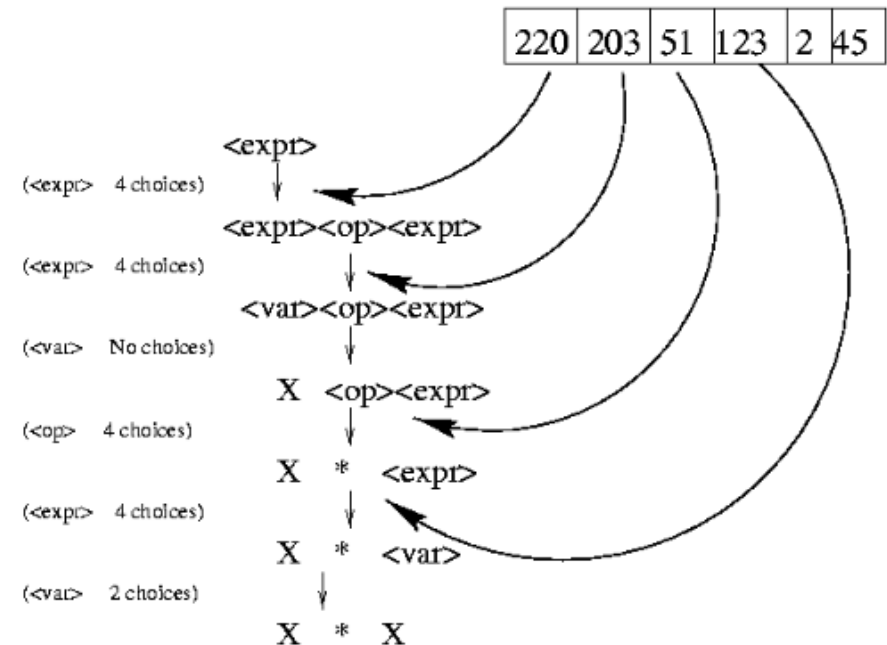
Grammatical evolution

(1) $\langle \text{expr} \rangle ::= \langle \text{expr} \rangle \langle \text{op} \rangle \langle \text{expr} \rangle$ (A)
 | $(\langle \text{expr} \rangle \langle \text{op} \rangle \langle \text{expr} \rangle)$ (B)
 | $\langle \text{pre-op} \rangle (\langle \text{expr} \rangle)$ (C)
 | $\langle \text{var} \rangle$ (D)

(2) $\langle \text{op} \rangle ::= +$ (A)
 | $-$ (B)
 | $/$ (C)
 | $*$ (D)

(3) $\langle \text{pre-op} \rangle ::= \text{Sin}$ (A)
 | Cos (B)
 | Tan (C)

(4) $\langle \text{var} \rangle ::= X$ (A)

Implementacija

Kako zapisati jedinke?

- Bitne informacije: dubina čvora, broj djece čvora, broj potomaka čvora, maksimalna dubina stabla, dubina stabla u čvoru
- **Kao stablo** (čvorovi s pokazivačima na roditelje/djecu):
 - Predizračunati sve informacije i pospremiti u čvorove
 - On-line računati informacije po potrebi
- **Kao polje**:
 - Prefiksni zapis
 - Indeksi pozicije djece

Kako ostvariti križanje?

- Kako odabrati točku prekida?
 - Random između 1 i ukupnog broja čvorova
 - Želimo favorizirati funkcijske čvorove (odrediti broj terminala!)
- Izrada nove jedinice:
 - Obavezno kopirati čvorove
 - Paziti na uvjet maksimalne dubine stabla:
 - $\text{Dubina trenutnog čvora} + \text{dubina stabla u novom čvoru} < \text{maksimalna dubina stabla!}$
 - Ako ne vrijedi probati ponovo odabrati točke (nekoliko puta) ili probati ponovo odabrati roditelje

Kako ostvariti mutaciju?

- Odabrati nasumično čvor (isto kao kod križanja)
- Generirati novo stablo (full ili grow metodom)
 - Paziti da se generira podstablo koje neće narušiti ograničenje maksimalne dubine cijelog stabla!
- Zamijeniti odabrano podstablo staviti novogenerirano podstablo

Zaključak

Zaključak

- GP je primjenjiv na širok spektar problema
- Dosta otvorenih problema i mogućnosti za poboljšanje
- Različiti prikazi rješenja
- Područje koje se aktivno istražuje

Što smo na FER-u radili s GP-om

- razni oblici raspoređivanja
- konstrukcija kombinatoričkih fja za kriptografiju
- problem usmjeravanja vozila (VRP)
- oblikovanje kombinatoričkih sklopova
- upravljanje robotom
- detekcija malignih tvorevina na RTG snimkama pluća
- automatsko rezanje
- dijagnosticiranje plućne embolije
- automatska paralelizacija
- primjena GP u strojnom učenju (status posla u grozdu)
- trgovanje dionicama
- strategije zamjene stranica u straničenju

Reference

- Knjige/stranice
 - [Field guide to GP](#)
 - [GP Notebook](#)
 - [Koza GP site](#)
- Alati
 - [ECJ](#), [Watchmaker](#) (Java)
 - [ECF](#), [ECF LAB](#), [ECF SRM](#) (C++)
 - [HeuristicLab](#) (C#)
 - [EO](#), [OpenBEAGLE](#) (C++)
 - [PyEvolve](#), [DEAP](#) (Phyton)